

# Toninia plumbina

## Blylavsknagg



**Klass:** *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Lecanorales*, **Familj:** *Ramalinaceae*, **Släkte:** *Toninia* (knagg lavar), **Art:** *Toninia plumbina* - blylavsknagg (Anzi) Hafellner & Timdal **Synonymer:** *Leciographa plumbina* Anzi, *Bacidia plumbina* (Anzi) R.Sant., *Lahmia plumbina* (Anzi) Keissl.

### Kännetecken

Blylavsknagg är en parasit eller parasymbiont på den rödlistade arten blylav *Degelia plumbea* med bålen insänkt i denna lav. Arten ger dock inga synliga skador på blylav. Apothecier sitter spridda bland blylavens apothecier och är lika dessa i storlek och form men är svarta istället för rödbruna. Apothecierna är upp till 0,6 mm breda, plana till svagt konvexa och har till en början en tunn ljus kant. Epithecierna är mörkt blågrönt till grönt, hypotheciet brunt och sporererna oftast lätt böjda, (1–)3(–5)-septerade och 22–30 × 4 µm. Sporererna hos blylav är encelliga.

### Utbredning och status

Arten är känd från enstaka lokaler i Småland, Västergötland, Bohuslän, Jämtland och Lycksele Lappmark. Arten uppmärksammades som förekommande i Sverige först omkring 1990 på gammalt herbariematerial av blylav. Eftersökt på många lokaler utan att återfinnas men omkring år 2004 hittades den i en insamling från 1986 i Gästrikland. I övriga Norden är blylavsknagg känd från Norge och i övrigt förekommer den i Storbritannien, Frankrike, Spanien (även Teneriffa), Ryssland, Cypern och Italien.

### Ekologi

Blylavsknagg växer på blylav vilken vanligtvis växer på bark men ibland också förekommer på sten. Blylav påträffas på många olika lövträd, främst asp och olika ädellövträd. Enstaka fynd finns på rönn, sälg och björk. Viktiga naturtyper för blylav är ädellövblandskogar, ekskogar och granskogar med stort inslag av asp. Många fynd finns också från lokaler med hamlade träd och skogskärr med ädellövträd. Hög luftfuktighet och god ljustillgång är viktiga förutsättningar för blylav, som därför förekommer i relativt ljusöppna skogspartier som gläntor, skogsbryn eller bergbranter i fuktiga områden. Om blylavsknagg kan förekomma i alla de miljöer där blylav finns är okänt.

### Hot

Blylav och därmed blylavsknagg är beroende av hög och jämn luftfuktighet och den har troligen svårt att överleva en slutavverkning även om värdräden sparas. Därför är en vidlyftig utglesning av skog på eller i omedelbar närhet av lavens lokaler ett hot. Å andra sidan är blylav på vissa lokaler en typisk "successionsart" där den ofta återfinns på successionstrådet asp vilket ofta blir bristvara i fritt utvecklade, ostörda skogar. Asp avverkas också ofta i samband med gallringar. Lämpliga skogar och lövträd nyskapas i mycket liten utsträckning, till viss del beroende på kraftigt älgbete.

### Åtgärder

Åtgärder som gynnar blylav gynnar också blylavsknagg. Den enda lokalen är naturreservat. Populationen bör följas här. Arten bör ytterligare eftersökas.

## Litteratur

---

Santesson, R. 1960. Lichenicolous fungi from northern Spain. *Svensk Bot. Tidskr.* 54: 499–522.  
Tindal, E. 1991. A monograph of the genus *Toninia*. *Opera Bot.* 110.

## Författare

---

Göran Thor 1999. Rev. Göran Thor 2005. © ArtDatabanken, SLU 2005.